

PÁC BÓ - NƠI ĐẦU NGUỒN CỦA CHÍNH SÁCH MỚI ĐẠI ĐOÀN KẾT DÂN TỘC HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN VĂN CÔNG*

Nơi tới Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Pác Bó, chúng ta nhớ tới nơi ở đầu tiên của Người khi về nước trực tiếp chỉ đạo cách mạng; nơi Người cùng Đảng ta xây dựng chính sách mới cho cách mạng Việt Nam; nơi Người tổ chức thi điểm và xây dựng thành công trên thực tế Mặt trận dân tộc thống nhất ở nước ta - Mặt trận Việt Minh.

Năm nay, nhân dân ta long trọng kỷ niệm 65 năm ngày Bác Hồ lần đầu về nước sau 30 năm tìm đường cứu nước, Khu di tích này vẫn hiện hữu tinh thần Pác Bó - tinh thần của sự đổi mới sáng tạo và đại đoàn kết dân tộc Hồ Chí Minh.

1. Sau gần một năm hoạt động ở các tỉnh Vân Nam và Quảng Tây, Trung Quốc, vừa tìm hiểu tình hình, vừa tổ chức huấn luyện cán bộ và bắt liên lạc để trở về nước¹, ngày 28-1-1941, Người về tới cột mốc 108 thuộc địa phận xã Trường Hà, Hà Quảng, Cao Bằng. Ngày 8-2-1941, Người đến ở hang Cốc Pó (Đầu nguồn) thuộc bản Pác Bó, Trường Hà. Pác Bó trở thành nơi Người trực tiếp chỉ đạo cách mạng nước ta.

Tại Pác Bó, sau một thời gian chuẩn bị, Bác triệu tập và chủ trì HNTƯ 8 (tháng 5-1941) của ĐCS Đông Dương.

Hội nghị phân tích chính xác tình hình thế giới, trong nước và chỉ rõ: "Quyền lợi tất cả các giai cấp

bị cướp giật, vận mạng dân tộc nguy vong không lúc nào bằng"². Hội nghị khẳng định: "Trong lúc này khẩu hiệu của Đảng ta là trước hết phải làm sao giải phóng cho các dân tộc Đông Dương ra khỏi ách của giặc Pháp - Nhật"³. Để làm tròn được nhiệm vụ ấy, Đảng phải tập trung được cho hết lực lượng cách mạng trên toàn cõi Đông Dương, liên minh tất cả các lực lượng của các giai cấp, đảng phái, các nhóm cách mạng cứu nước, các tôn giáo, các dân tộc kháng Nhật. Sự liên minh này không có nghĩa là thủ tiêu đấu tranh giai cấp. Vấn đề đấu tranh giai cấp vẫn tồn tại mãi. "Nhưng trong giai đoạn hiện tại, quốc gia trước hết, thì tất cả những yêu sách của bộ phận mà có hại đến quyền lợi của toàn thể, của giai cấp mà có hại đến quyền lợi của dân tộc, thì phải gác lại để giải quyết sau. Trong lúc này quyền lợi của bộ phận, của giai cấp phải đặt dưới sự sinh tử, tồn vong của quốc gia, của dân tộc. Trong lúc này nếu không giải quyết được vấn đề dân tộc giải phóng, không đòi được độc lập, tự do cho toàn thể dân tộc, thì chẳng những toàn thể quốc gia dân tộc còn chịu mãi kiếp ngựa trâu, mà quyền lợi của bộ phận, giai cấp đến vạn năm cũng không đòi lại được. Đó là nhiệm vụ của Đảng ta trong vấn đề dân tộc"⁴.

Dưới sự chỉ đạo của Người, HNTƯ 8 khẳng định nhiệm vụ đấu tranh giai cấp, lợi ích giai cấp phụ thuộc vào cuộc đấu tranh dân tộc, lợi ích dân

* Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch

tộc nhưng không có nghĩa là "chỉ lo đến việc phân đế mà quên lợi ích giai cấp" vì khi giải quyết được vấn đề dân tộc thì cũng đã giải quyết được vấn đề giai cấp, lợi ích giai cấp.

Nghị quyết HNTU 8 đã đề ra Chính sách mới của Đảng phân tích sâu sắc thái độ của các giai cấp, chỉ rõ thành phần của lực lượng cách mạng và phân cách mạng và khẳng định: "... cuộc cách mạng Đông Dương hiện tại không phải là cuộc cách mạng tư sản dân quyền, cuộc cách mạng giải quyết hai vấn đề: phân đế và điển địa nữa, mà là cuộc cách mạng chỉ giải quyết một vấn đề cấp bách "dân tộc giải phóng", vậy thì cuộc cách mạng Đông Dương trong giai đoạn hiện tại là một cuộc cách mạng dân tộc giải phóng⁵. Nghị quyết giải thích rằng lúc này chưa làm cuộc cách mạng tư sản dân quyền không phải là bỏ nhiệm vụ điển địa, "không phải đi lùi lại một bước, mà chỉ bước một bước ngắn hơn để có sức mà bước một bước dài hơn⁶.

Một điểm khác với sự chỉ đạo chung của QTCS, tại HNTU 8, Đảng chủ trương *giải quyết nhiệm vụ dân tộc trong khuôn khổ từng dân tộc*, các dân tộc sống trên bán đảo Đông Dương sẽ tự quyết định vận mệnh của mình, tương lai của đất nước mình.

Chủ trương giải quyết vấn đề dân tộc trong khuôn khổ từng nước là thể hiện tư tưởng nhất quán trên cả phương diện lý luận và hoạt động thực tiễn của Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh. Điều đó được thể hiện rõ từ tác phẩm Đường Kách mệnh đến Chính cương vắn tắt, Sách lược vắn tắt, từ Hội Việt Nam cách mạng thanh niên đến sự ra đời của Đảng cộng sản Việt Nam,... hai chữ "Việt Nam", mục tiêu "Việt Nam độc lập" luôn được nhấn mạnh và nêu cao.

Trên cơ sở đó, HNTU 8 đã phát triển một bước mới *vấn đề thành lập mặt trận dân tộc thống nhất*. Hội nghị chủ trương, Đảng ta phải vận dụng một phương pháp hiệu triệu hết sức thống thiết, làm

sao đánh thức được tinh thần dân tộc trong mọi tầng lớp nhân dân. Cho nên mặt trận không thể gọi như trước là Mặt trận thống nhất phản đế Đông Dương mà phải đổi ra cái tên khác cho có tính chất dân tộc hơn, có một mãnh lực để hiệu triệu hơn và nhất là có thể thực hiện trong tình hình hiện tại. Theo sáng kiến của Người, Hội nghị đã quyết định thành lập Mặt trận Việt Nam độc lập đồng minh, gọi tắt là Việt Minh.

Vấn đề xây dựng Đảng được Hội nghị đặc biệt chú trọng và đã chủ trương gấp rút đào tạo cán bộ (cán bộ lãnh đạo, cán bộ chuyên môn về công vận, nông vận, binh vận...); tăng thêm thành phần vô sản trong Đảng, đẩy mạnh phong trào công nhân...; Đảng bộ miền Nam, Đảng bộ miền Trung phải giúp đỡ việc xây dựng Đảng ở Campuchia, Lào,... nhằm làm cho Đảng có đủ năng lực lãnh đạo sự nghiệp giải phóng dân tộc đi đến toàn thắng...

HNTU 8 đã phát triển vấn đề khởi nghĩa vũ trang và nhân định *chuẩn bị khởi nghĩa là nhiệm vụ trung tâm* của toàn Đảng, toàn dân.

Tuy không phải là Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng, theo đề nghị của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc, để kiện toàn ban lãnh đạo của Đảng, Hội nghị đã cử ra BCHTƯ mới, bầu đồng chí Đặng Xuân Khu làm Tổng bí thư, bầu Ban thường vụ Trung ương Đảng gồm 3 đồng chí: Đặng Xuân Khu, Hoàng Văn Thụ, Hoàng Quốc Việt. Hội nghị xây dựng *Điều lệ tóm tắt của Đảng* và ra một văn kiện riêng về *Vấn đề Đảng* nói rõ về ĐCS của giai cấp vô sản và những nguyên tắc tổ chức, xây dựng Đảng. Hội nghị còn xây dựng "Chương trình Việt Minh", "Điều lệ Việt Nam nông dân cứu quốc hội" và "Điều lệ của Việt Nam tiểu thủ du kích cứu quốc"⁷. Điều này cho thấy lãnh tụ Hồ Chí Minh không chỉ quan tâm tới sự thống nhất tư tưởng, đường lối mà còn cả thống nhất và củng cố tổ chức của Đảng cũng như các hệ thống tổ chức chính trị xung quanh Đảng.

HNTƯ tháng 5-1941 ở Pác Bó đã thành công với việc thay đổi chiến lược, giương cao ngọn cờ giải phóng dân tộc của Đảng. "Chủ trương, chính sách mà Trung ương đề ra trong Hội nghị lịch sử đó đã được toàn Đảng chấp hành nghiêm chỉnh và dẫn đến thắng lợi của Cách mạng tháng Tám"⁸. Tư tưởng Hồ Chí Minh về cách mạng giải phóng dân tộc đã trở thành đường lối của Đảng, mở ra một thời kỳ phát triển mới của cách mạng Việt Nam⁹.

Tư tưởng cách mạng sáng tạo Hồ Chí Minh thể hiện trong *Chính sách mới*¹⁰ của Đảng đã thực sự đi vào thực tiễn cách mạng Việt Nam mà trước hết là sự ra đời của mặt trận đoàn kết dân tộc. Sự thay đổi chiến lược với Chính sách mới của HNTƯ 8, mối quan hệ giai cấp và dân tộc được giải quyết đúng đắn, phù hợp với thực tiễn Việt Nam và điều đó đem lại sự thống nhất dân tộc trong một mặt trận rộng rãi nhằm mục tiêu cao nhất lúc này là giải phóng dân tộc.

Từ Pác Bó, với đường lối đúng, Hồ Chí Minh và Đảng ta thành công trong chỉ đạo thực tiễn để xác định mục tiêu và chính sách của mặt trận thống nhất dân tộc. Với quyết định thành lập Mặt trận Việt Minh của HNTƯ 8, ngày 25-10-1941, Chương trình của Việt Minh được công bố, ghi rõ: "Việt Minh chủ trương liên hiệp hết thảy các giới đồng bào yêu nước, không phân biệt giàu nghèo, già trẻ, trai gái, không phân biệt tôn giáo và xu hướng chính trị đảng cùng nhau mưu cuộc dân tộc giải phóng và sinh tồn"¹¹. Chương trình Việt Minh đã xác định rõ mục tiêu:

1. Làm cho nước Việt Nam hoàn toàn độc lập
2. Làm cho dân tộc Việt Nam được sung sướng tự do

Trên tinh thần độc lập cho dân tộc, tự do hạnh phúc cho con người Việt Nam được thể hiện cụ thể trở thành ngọn cờ tập hợp, đoàn kết mọi lực lượng của dân tộc. Mục tiêu của Mặt trận Việt

Minh và những chính sách của Mặt trận, như Hồ Chí Minh đã tổng kết: "Mười điểm ấy, gồm những điểm chung cho toàn thể dân tộc và những điểm đấu tranh cho quyền lợi của công nhân, nông dân và mọi tầng lớp nhân dân. Vì thế mà Việt Minh được nhân dân nhiệt liệt hoan nghênh"¹².

Cùng với đường lối mục tiêu và các chính sách đáp ứng nguyện vọng của nhân dân, bên cạnh việc sử dụng phương pháp hiệu triệu hết sức thống thiết, làm sao đánh thức mạnh mẽ được tinh thần dân tộc xưa nay trong nhân dân, Hồ Chí Minh và Đảng ta đã đưa ra mô hình tổ chức Mặt trận thích hợp. Từ thực tiễn Pác Bó nói riêng và Cao Bằng nói chung, những kinh nghiệm về tổ chức Mặt trận Việt Minh đã được đúc kết làm cơ sở cho sự phát triển mở rộng của Mặt trận ra toàn quốc. Các tổ chức mang tên cứu quốc của các giới, các ngành, các tầng lớp như Công nhân cứu quốc, nông dân cứu quốc, Phụ lão cứu quốc, Thanh niên cứu quốc, Phụ nữ cứu quốc, Binh lính cứu quốc, Nhi đồng cứu quốc... phát triển hết sức rộng rãi, nhằm tập hợp hết thảy đồng bào vào Mặt trận Việt Minh. Như vậy, đường lối đúng đắn, chính sách thực tế, tổ chức phù hợp đã đem lại sức tập hợp lực lượng vĩ đại và vô địch trong sự nghiệp giải phóng và phục hưng dân tộc.

Ngày nay, trên cơ sở kinh nghiệm lịch sử và tư tưởng đại đoàn kết dân tộc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng ta tiếp tục thực hiện chính sách đại đoàn kết dân tộc ở tầm cao và chiều sâu mới, xác định những điểm tương đồng của mọi người dân Việt Nam là nhằm giữ vững độc lập, thống nhất, đưa đất nước tiến lên dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

Đó là sự kế thừa và phát triển những di sản tư tưởng về đại đoàn kết dân tộc của Hồ Chí Minh đã toả sáng 65 năm trước đây từ Pác Bó trong điều kiện lịch sử mới hiện nay.

(Xem tiếp trang 34)

các chú lên thăm hang giúp Bác, xem nhũ đá Bác tạc tượng ông Các Mác, dưới chân ông Mác có tượng vượn người và trên vách hang Bác có viết dòng chữ nhỏ bằng than củi "ngày mồng tám, tháng hai, năm một nghìn chín trăm bốn mươi mốt" là ngày Bác ở hang còn giữ được không?⁶. Trong lúc chờ các đồng chí lên thăm hang, Bác đi dọc bờ suối, ghé thăm phiến đá khi xưa Bác làm việc, dịch cuốn Lịch sử Đảng cộng sản (b) Liên Xô, thăm cây ổi Bác vẫn hái lá đun nước uống... Khi các đồng chí lên thăm hang Cốc Bó đi xuống thưa với Bác rằng "trong hang tượng ông Mác, tượng vượn người, dòng chữ nhỏ Bác viết trên vách hang đều còn nguyên vẹn. Duy chỉ có mấy tấm phên kê làm giường cho Bác nằm thì đã mục nát cả"⁷, Bác xúc động nói: "Bà con Pác Bó tốt quá. Trước đây nếu không được bà con đùm bọc, cứu mạng thì làm sao Bác sống qua được những ngày cách mạng còn đen tối, nay đã hai chục năm qua đi lại vẫn giữ gìn, bảo vệ cả cái hang Bác ở"⁸. Cùng mọi người ngồi bên bờ suối Lênin, ngắm cảnh hùng vĩ của núi rừng Pác Bó, Bác hỏi: "Hai mươi năm trước Bác ở đây có làm hai bài thơ, các chú có nhớ không? Hôm nay, Bác rất vui, Bác lại làm một bài thơ nữa, đọc các chú nghe nhé:

*Hai mươi năm trước ở hang này
Đang vạch con đường đánh Nhật, Tây
Lãnh đạo toàn dân ta chiến đấu
Giang sơn gấm vóc có ngày nay."*

Khắc sâu kỷ niệm ngày Bác về thăm, nhân dân Pác Bó ghi lòng, tạc dạ những lời dặn dò, chỉ bảo ân cần của Người. Tấm lòng của Bác đối với Pác Bó nói riêng và đồng bào các dân tộc nói chung vẫn vẹn tròn như xưa, đã tiếp thêm nguồn sức mạnh mới, khích lệ Pác Bó vươn lên xứng đáng với tấm vóc một miền quê giàu truyền thống cách mạng.

1. *Chuyện kể về Bác Hồ*, NXB Nghệ An, 2000, T.2, tr. 97

2. Sđd, T.3, tr.169

3, 4, 5. *Bác Hồ sống mãi với chúng ta*, CTQG, H, 2005, T.1, tr.452, 456, 524

6, 7, 8. Sđd, T.3, tr. 170,171, 172

9. Sđd, T.2, tr.100

PÁC BÓ - NƠI ĐẤU NGUỒN...

(Tiếp theo trang 29)

1. Theo sách *Hồ Chí Minh-Biên niên tiểu sử tập 2*, khoảng cuối tháng 2-1940, Nguyễn Ái Quốc về tới Côn Minh tỉnh Vân Nam và bắt liên lạc với Ban hải ngoại (có các đồng chí như Phùng Chí Kiên, Vũ Anh). Người được bố trí ở nhà gia đình Việt kiều là ông Tống Minh Phương, số nhà 77, đường Kim Bích, Côn Minh. Cuối tháng 6, Người đi Trùng Khánh, đến cuối tháng 7 mới trở lại Côn Minh. Đầu tháng 10, Người đến Quế Lâm. Sau khởi nghĩa Nam Kỳ, khoảng cuối tháng 11, đầu tháng 12, Người chủ trương chuyển về gần sát biên giới để tìm cách về nước nên đã rời Quế Lâm đi Nam Ninh. Đầu tháng 1-1941, Người về tới Tĩnh Tây và ở đây Người đã tổ chức huấn luyện cho 43 cán bộ cách mạng Việt Nam

2, 3, 4, 5, 6. Xem *Văn kiện Đảng Toàn tập*, CTQG, H, 2003, T.7, tr. 112-113, 119

7. Đây là những văn kiện của Hội nghị Trung ương lần thứ 8

8. Trường - Chính: *Hồ Chủ tịch, lãnh tụ kính yêu của giai cấp công nhân và nhân dân Việt Nam*, ST, H, 1970, tr.23

9. Tháng 9-1941, Tổng bí thư Trường - Chính viết tài liệu tuyên truyền về Nghị quyết HNTƯ 8, được đặt tên là *Chính sách mới* còn gọi là chính sách cứu quốc, là chính sách thực tế, để phổ biến đến toàn Đảng. Đó là kết quả của sự kết hợp tinh thần yêu nước với tinh thần quốc tế vô sản, kết quả của sự vận dụng chủ nghĩa Mác - Lênin vào hoàn cảnh cụ thể của nước ta.

10. Sau này, đồng chí Trường - Chính và BCH TƯ Đảng còn phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh, bổ sung và cụ thể hoá đường lối như Nghị quyết Ban thường vụ Trung ương Đảng tháng 2-1943, Chỉ thị tháng 3 -1945...

11. *Văn kiện Đảng Toàn tập*, CTQG, H, 2000, T.7, tr.46

12. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 2000, T.6, tr 158.